

зокрема в НБУ імені Вернадського та МВС України. Отже, впровадження УЛ – справа міжнародного престижу держави.

На жаль, не всі спроби поширення УЛ відповідають загальноприйнятим нормам наукової етики та моралі. Наприклад, "автор" [29] познайомився з ідеєю латиниці та сутністю транслітерації з нашої доповіді у Львові 1994 року і спирається на наші попередні роботи – зокрема, на [9; 18; 30-32] – без жодного на них посилання. У "працях" [33; 34] також немає покликань на наші попередні публікації – але активно використовуються наші транслітераційні таблиці (з мінімальними, але постійними змінами), принципи транслітерації, перелік застосувань УЛ, апеляція до сербохорватської мови і навіть сам термін "латиниця", введений нами в 1995 році.

Таким чином, використання латиниці, розробленої в КНУ імені Тараса Шевченка, дозволяє поставити проблеми транслітерації українських текстів на наукову основу. Необхідно прийняти національний стандарт УЛ.

1. Маслов Ю. С. Введение в языкознание. – М., 1987. – 272 с.
2. Сердюченко Г. П. Китайская письменность и ее реформа. – М., 1959. – 56 с.
3. Прядохин М. Г. Пособие по изучению нового китайского фонетического алфавита. – М., 1960. – 22 с.
4. Григорьев Г. М. Краткий китайско-русский словарь / под ред. проф. И. М. Ошанина. – М., 1962. – 632 с.
5. Hoelzel Ed. Oesterreichischer Unterstufenatlas. – Wien, 1989. – 182 S.
6. Dunn C. J., Yanada S. Japanese. – London, 1965. – 312 p.
7. Тилков Д. Грамматика на съвременния български книжовен език / Гл. ред. Д. Тилков. – Том 1. Фонетика. – София, 1982. – 299 с.
8. Реформатский А. А. Транслитерация русских текстов латинскими буквами // Вопр. языкознания, 1960. – № 5. – С. 96-103.
9. Вакуленко М. О. Як записувати українські власні назви латинкою // Вісн. геодезії та картографії, 1995, № 1(3). – С. 68-72.
10. Вакуленко М. Про "складні" проблеми українського правопису (українська латиниця, запозичені слова та ін.). – К., 1997. – 32 с.
11. Вакуленко М. Українська латиниця як стандартизоване доповнення до українського правопису // Бібл. вісник, 1998, № 2. – С. 10-12.
12. Вакуленко М. Штрихи до фасаду державної мови // Вісн. Книжк. палати, 1998, № 10. – С. 16-17.
13. Amery, H. First 500 Words Russian / Amery, H., Kirilenko, K. – Chick-fil-A, Inc. by Frederic Thomas Inc., Naples, Florida, USA, 2003. – 24 p.
14. Тимошенко П. Д. Хрестоматія матеріалів з української літературної мови. – Частина II. – К., 1961. – 348 с.

15. Москаленко А. А. Історія українського правопису (радянський період). – Одеса, 1968. – 39 с.
16. Щерба Л. В. Транслитерация латинскими буквами русских фамилий и географических названий. – М., 1940. – № 3. – С. 119.
17. Якобсон Р. О. Латинизации международных телеграмм на русском языке // Вопросы языкознания, 1965. – № 1. – С. 111-113.
18. Вакуленко М. Правопис – друга натура? // Українська мова і література в школі, 1993, № 11. – С. 59-61.
19. Лингвистические задачи / Сост. В.М. Аппатов, А.Д. Вентцель и др. – М., 1983. – 223 с.
20. Zima, M. Transliterace, transkripce a jine druhy prepisu // Explizite Besehrubung der Sprache und automatische Textbearbeitung. XII. Questions of Orthography and Transliteration. – Matematicko-fyzikalni fakulta Univerzity Karlovy, Praha 1986. – С. 101-174.
21. Мейе А. Общеславянский язык. – М., 1951. – 491 с.
22. Історична граматика української мови / Безпалько О. П., Бойчук М. К., Жовтобрюх М. А. та ін. – К., 1957.
23. Вакуленко М. Наукові засади відтворення запозичених та іншомовних слів: інваріантна транскрипція і транслітерація. – Вісн. Книжк. палати, 1999, №10, с. 6-9; №11, с. 15-18.
24. Vakulenko M.O. Transliteration Through a Slavonic Latin Alphabet: Saving Information and Expenses. – Вісн. Київськ. лінгвіст. ун-ту. – Серія Філологія. – Т.2, №1 (1999). – С. 85-94.
25. Vakulenko, M. Simple-correspondent transliteration through a Slavonic Latin alphabet. – J. of Language and Linguistic Studies. – Vol. 3, Issue 2. – 2004, pp. 213 – 228.
26. Вакуленко М. Акустичний підхід до проблеми відтворення англійського звука [h] в українській мові // Наукові записки. – Випуск 89 (4). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 5 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – 364 с. – С. 290-295.
27. Ladefoged, P. A Course in Phonetics / University of California, 1975. – 196 p.
28. Вакуленко М. Правописні аспекти науки термінології // Вісн. Книжк. палати, 1998, № 11. – С. 15-17.
29. Рожанківський Р. До проекту універсальної таблиці українсько-латинської транслітерації // Тези 4-ої МНК "Проблеми української науково-технічної термінології", Львів, 1996. – С. 70-72.
30. Вакуленко М. Українська латинка: правильне відтворення наших власних назв / Тези 3-ої МНК "Проблеми української науково-технічної термінології". Львів, 1994. С. 118-119.
31. Вакуленко М. О. Українська латинка: відтворення без спотворення / Доп. та повід. МНК "Відтворення українських власних назв (антропонімів і топонімів) іноземними мовами", Київ, 1993. – К., 1995. – С. 48-52.
32. Вакуленко М. О. Українська латиниця: історія та перспективи / Тези доповідей та повідомлень Всеукр. наук.-практ. конф. з топоніміки "Створення національного інформаційного банку географічних назв". К., 1995. С. 8-9.
33. Рицар Б., Рожанківський Р., Микульчик Р. Транслітерування українських текстів з кирилицю в латиницю. – Вісн. нац. ун-ту "Львівська політехніка". – 2008, № 620, с. 55-61.
34. Рицар Б., Рожанківський Р., Микульчик Р. Транслітерування українських текстів із кирилицю на латиницю. – Укр. термінологія і сучасність. Збірник наук. праць. Випуск VIII. – К., 2009. – С. 228-231.
35. Вакуленко М. Українська латиниця чи львівська? // Вісн. Книжк. палати, № 9(50), 2000. – С. 14-15.

Надійшла до редколегії 20.05.10

Ю. Чернишова, вкл.

ТЕНДЕНЦІЯ ДО АРХАІЗАЦІЇ СТИЛЮ В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ СУЧАСНИХ ІТАЛІЙСЬКИХ РЕЛІГІЙНИХ ТЕКСТІВ

В статті досліджено причини архаїзації стилю українських перекладів сучасних італійських релігійних текстів. Проаналізовано тенденцію до сакралізації релігійного стилю української мови. Окреслено стилістичні та концептуальні проблеми перекладу сучасних релігійних текстів.

Ключові слова: релігійні тексти, релігійний стиль, архаїзація, сакралізація / десакралізація релігійного стилю, релігійна лексика.

В статье исследуются причины архаизации стиля украинских переводов современных итальянских религиозных текстов. Анализируется тенденция к сакрализации религиозного стиля украинского языка. Выделяются стилистические и концептуальные проблемы перевода современных религиозных текстов.

Ключевые слова: религиозные тексты, религиозный стиль, архаизация, сакрализация / десакрализация религиозного стиля, религиозная лексика.

The Article provides research on the reasons for archaization in style of translation of contemporary Italian religious texts. Also tendency for sacralization of religious style of Ukrainian language is analyzed. As well stylistic and conceptual issues in translation of modern religious texts are outlined.

Key words: religious texts, religious style, archaization, sacralization / desacralization of religious style, religious vocabulary.

Постановка загальної проблеми та її зв'язок з науковими завданнями. При порівнянні сучасних італійських релігійних текстів (нами досліджувалися тексти Католицької Церкви) та їхніх українських перекладів спостерігається певна тенденція до архаїзації стилю в українській мові. Зробити такий висновок нам дозволяє наявність значної кількості церковнослов'янізмів та використання специфічного синтаксису в українських перекладах, що призводить до загальної архаїзації таких текстів. Натомість в сучасному італійському релігійному стилі не спостерігається залучення мовних елементів, які б призводили до загальної архаїзації стилю. Вида-

ється важливим проаналізувати причини цього явища в українському мовленні та зробити висновки, які можуть бути напрямними в праці перекладача сучасних релігійних текстів.

Актуальність дослідження. Тенденції в мовокористуванні різних християнських церков в Україні значно відрізняються. Існуючі дослідження характеристик релігійного стилю в українській мові стосуються головним чином релігійної мови, яка використовується в православному та греко-католицькому релігійному дискурсі (дослідження Інституту Богословських Перекладів та Термінології [4], матеріали конференцій "Су-

часна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій" [3] та "Християнство й українська мова" [5]). Натомість розвідок щодо релігійної мови, яка використовується в римсько-католицькій церкві, майже не існує.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існують дослідження, присвячені використанню церковнослов'янців в релігійному стилі української мови Н.Бабич, В.Німчука, М.Петровича, Г.Наконечної, єпископа Ігоря Ісиченка, Л.Петрович, В.Задорожного, Н.Дзюбишиної-Мельник, Н.Пуряєвої, але, як було зазначено вище, вони торкаються в основному православного та греко-католицького релігійного дискурсу. В статті використано також спостереження російських лінгвістів стосовно переходу Католицької Церкви на сучасні мови богослужіння (П.Сахарова, Я.Кротова, о.Георгія Кочеткова, Б.Успенського [12]), дослідження сакралізації мови Н.О.Гучинської, І.В.Богачевської тощо.

Наукові результати. В процесі перекладу релігійних текстів мають враховуватися особливості релігійного стилю мови перекладу, які, до того ж, можуть відрізнятися певною мірою від особливостей стилю мови оригіналу.

Термін "релігійний стиль" як функціональний стиль української мови є загальним терміном, який вживається для охоплення різних підстилів мови, що обслуговують духовну сферу. В сучасній спеціальній літературі функціонують паралельно декілька назв: конфесійний стиль, релігійний стиль, церковний стиль, сакральний стиль, духовний стиль, богословський стиль, священна мова, свята мова, культова мова, тощо. Ми користуємося терміном "релігійний стиль", ухваленим на Всеукраїнській науковій конференції, проведеній Інститутом Богословської Термінології та Перекладів в 1998 році.

Підстилі релігійного стилю мають різні характеристики, і говорити про загальні характеристики релігійного стилю можна лише умовно. В рамках досліджуваного нами релігійного стилю мовокоористування Католицької Церкви необхідно розрізнити підстилі біблійних перекладів, підстиль, який обслуговує релігійні відправи, обряди (визначимо його як богослужбовий підстиль), підстиль, що обслуговує богословську літературу (богословський підстиль), підстиль церковної проповіді (проповідницький), підстиль молитов (молитовний), підстиль конфесійної журналістики, підстиль церковних юридичних документів (каноніко-юридичний), підстиль віровчительних текстів та інші. Крім того, можна визначити й змішаний підстиль конфесійно-світської літератури. Кожен з цих підстилів має свої особливості функціонування, які визначають його характерні риси. Тим не менш, існують й характеристики, які можна визначити якщо не як загальні для всього релігійного стилю, то спільні для значної кількості його підстилів (більшою чи меншою мірою). На наш погляд, однією з таких особливостей релігійного стилю української мови в порівнянні з релігійним стилем італійської мови є певна тенденція до архаїзації.

Звичайно, підстилі релігійного стилю впливають один на один, але є й такі підстилі, які з об'єктивних причин мають більший вплив на інші підстилі та загально на характер релігійного стилю. Так, на нашу думку, богослужбовий підстиль, стиль біблійних перекладів та молитовний стиль мають вирішальну роль у формуванні характеристик релігійного стилю.

Якщо звернутися до молитовних текстів та тексту Святої Літургії римського обряду [18] в її українському варіанті, необхідно констатувати наявність церковнослов'янців, які не вживаються в повсякденному житті. Порівняймо в тексті Літургії італійською мовою [22]: жодний з відповідників не є ані архаїзмом для італійської мови, ані не має урочистого та піднесеного характеру,

ані не може трактуватися як елемент виключно одного стилю літературної мови: *Слава во вишніх Богу! – Gloria a Dio nell'alto dei cieli, величаємо Тебе – ti glorifichiamo, Агнець – Agnello (як ягня), Всевишній – Altissimo (як найвищий), роджений – nato (народжений), єдиносущний – della stessa sostanza, животворний – che dà la vita, вознісся на небеса – è salito al cielo (піднявся на небо), благо – il Bene (добро), пришестя – venuta (прихід), що єси – che sei (що є), хліб наш насущний – pane nostro quotidiano (повсякденний, на кожний день), трапеза Агнця – cena del Signore (вечеря), воістину, достойне це і праведне, слушне та спасенне – È veramente cosa buona e giusta, nostro dovere e fonte di salvezza (дослівно: це справді річ добра й правильна, наш обов'язок і джерело спасіння).*

Крім того, в українському варіанті є конструкції "прикметник або займенник в постпозиції до іменника", невластиві для загальноновживаної української мови, випадки введення прикметника чи займенника всередину іменниково-прикметникової конструкції. В італійському варіанті прикметники та займенники майже завжди стоять в загальноновживаній позиції і не надають текстові піднесеного характеру: *І з духом Твоїм – e con il tuo spirito, Агнец Божий – Agnello di Dio, повні небеса і земля слави Твоїї – i cieli e la terra sono pieni della tua gloria, хліб наш насущний дай нам сьогодні – dacci oggi il nostro pane quotidiano, прости нам провини наші – e rimetti a noi i nostri debiti, як і ми прощаємо винуватцям нашим – come noi li rimettiamo ai nostri debitori, проголошуємо смерть Твою – annunciamo la tua morte.*

Завдяки наявності церковнослов'янців, які здатні одним словом виразити поняття (слова-композиції), в українському варіанті маємо терміни *єдиносущний, животворний, рівнопоклоняємий, рівнославимий*, які італійською мовою відтворюються за допомогою конструкцій "прикметник + іменникова синтагма", "дієслівна синтагма", тощо: *єдиносущний з Отцем – della stessa sostanza del Padre (дослівно: мій ж самої сутності, що й Отець); Господь Животворний – che è Signore e dà la vita (дослівно: Господь, який дає життя); що з Отцем і Сином рівнопоклоняємий і рівнославимий – e con il Padre e il Figlio è adorato e glorificato (дослівно: разом з Отцем та Сином йому поклоняються та його славлять).*

Як відомо, церковнослов'янцями в сучасній церковній мовній практиці – це спадщина, отримана завдяки використанню церковнослов'янської мови як релігійної мови на терені України протягом багатьох сторіч. Досьогодні церковнослов'янська мова є мовою богослужіння в Українській Православній Церкві Московського Патріархату. Що ж до Католицької Церкви, то необхідно сказати про дві різні тенденції в мовокоористуванні двох гілок Католицької Церкви, присутньої в Україні: римо-католиків та греко-католиків. Римсько-католицька традиція використовувала в богослужінні латину до II Ватиканського Собору, і поступово національні мови після Собору. Греко-католицька традиція користувалася в богослужінні церковнослов'янською мовою. Отже, в Україні наявні дві традиції католицького дискурсу. Римсько-католицькі та греко-католицькі тексти українською мовою відрізняються мовним узусом: тенденція до використання церковнослов'янців та специфічних синтаксичних конструкцій у греко-католиків є більш вираженою, ніж у римо-католиків. І для цього, як вже зазначалося, є об'єктивні історичні причини, викликані вживанням церковнослов'янської в літургійній практиці греко-католицької церкви в Україні. Але мовне життя двох католицьких конфесій не розвивається відокремлено, а, отже, відбувається постійний взаємовплив двох традицій мовокоористування. Релігійний стиль католицької

церкви знаходиться під значним впливом релігійного стилю не тільки греко-католицької Церкви, кількість вірних якої значно перевищує кількість римо-католиків, а також й стилю православної церкви, як домінуючої християнської релігії в Україні. Отже, використання церковнослов'янських та специфічних синтаксичних конструкцій в релігійному стилі католицької церкви, а, відтак, і певна архаїзація стилю, є наслідком впливу релігійного стилю української мови, сформованого в традиції православної та греко-католицької церков. Позаяк Україна знаходиться на стику двох культур (західної та східної), двох християнських культур (православної та католицької) [13], то і на шляху створення мови богослужіння вона пішла середнім шляхом.

На характер релігійної мови впливає біблійна мова: постійні цитати та алюзії призводять до того, що релігійна мова, якою користуються не в богослужінні, а, наприклад, на проповіді, теж має церковнослов'янські елементи. Використання наразі перекладів І.Хоменка та І.Огієнка в практиці Католицької Церкви в Україні, – текстів, насичених церковнослов'янськими, тобто написаних мовою, яка багато в чому відрізняється від загальною мовою, – створює засадничі передумови для певної архаїзації сучасного релігійного стилю української мови.

Більшою мірою це стосується стилю біблійних перекладів, молитовного та богослужбового підстилів, а, оскільки молитовний, богослужбовий підстилі та стиль біблійних перекладів мають значний вплив на інші підстилі релігійного стилю, то певна тенденція до архаїзації простежується і в перекладах текстів віровчительного підстилю, конфесійно-світської літератури, конфесійної журналістики, богословських текстів, тощо (із зрозумілих комунікативних та прагматичних причин ця тенденція найменше виражена в текстах проповідницького підстилю та конфесійної журналістики). Так, наприклад, в багатьох випадках лексеми, які в італійському тексті відтворюються архаїзмами (здебільшого церковнослов'янськими елементами): *mediante i suffragi dei Santi* [23] – *ради молитов Святих угодників; l'Incarnazione del Verbo eterno* [23] – *воплощення Божого Сина; nel suo seno* [23] – *в її лоні; Le misericordie abbondanti* [23] – *безконечні багатства; partecipe della sua vita beata* [20, 1] – *сопричасник свого блаженного життя; permane misteriosamente* [20, 133] – *далі таїнственно перебуває; nella vigilanza* [20, 133] – *в невисипущому чеканні; la venuta gloriosa di Cristo* [20, 134] – *славне пришествя; una sola persona mistica* [20, 157] – *одна таїнственна особа; dell'ufficio regale* [20, 155] – *Христової царственності; nelle feste liturgiche* [20, 198] – *на богослужбових празниках; mistero di Dio e della creazione* [21, c.15] – *Таїнство Бога та сотворення; oggi* [21, c.144] – *нині; artefice* [21, c.70] – *творитель; creatura* [19, c.20] – *твар; veramente* [19, c.37] – *воистину; coniugi* [19, c.41] – *подрузе; rendimento di grazie* [19, c.53] – *благодаріння; prostituta* [19, c.69] – *блудниця; sedere insieme intorno ad una tavola imbandita* [19, c.79] – *сісти разом за учму; datore della vita* [19, c.12] – *даруватель життя; una Persona Vivificante* [19, c.13] – *животворяща Особа; tutto ciò che esiste* [19, c.18] – *все суще.*

Тенденція до архаїзації релігійного стилю української мови обумовлює наступне коло перекладацьких проблем: необхідність визначення, якою мірою ця тенденція виявляє себе в різних підстилях релігійного стилю української мови, а, отже, де і якою мірою вона має враховуватися при перекладі; обумовлення необхідності ступеня архаїзації перекладного тексту в залежності від тенденції мовокористування отримувача перекладу, що часто неможливо визначити; глибоке знання мови

біблійних перекладів та молитовної мови; тощо. Так, близькість італійської біблійних лексем до загальною мови може створювати ілюзію знання їхніх відповідників в українській мові, що нерідко призводить до перекладацьких помилок. Якщо вводиться пряма цитата з Біблії, то для перекладача не є проблемою віднайти в Святому Письмі, як те чи інше слово чи словосполучення функціонує в українському релігійному стилі. Більш складними є варіанти, коли автор тексту використовує біблійні слова, словосполучення без посилення на джерело: в даному випадку обізнаність перекладача з Біблією має бути дійсно винятковою.

За нашими спостереженнями, в сучасному релігійному стилі української мови наявна багатоваріантність богословської термінології та релігійної лексики [6]. Наявність коваріантів становить значну перекладацьку проблему [10, с.31], і в нашому випадку перекладач має вибирати між більш сучасним варіантом та архаїзованим варіантом (*воплощення і втілення, пришествя і прихід, благо і добро, звершення, здійснення та уділення (святих таїнств), пересуцествлення і перевтілення, сопрічастя і спілкування, благодать і ласка*, тощо). Підходи сучасних богословів і філологів до проблем релігійного стилю є часто майже протилежними: архаїзація – осучаснення, церковнослов'янськими – українізація, універсальність – конфесіоналізм [1, с.15]. Відтак, перекладачам доводиться балансувати між різними течіями та традиціями в ситуації неусталеності богословської термінології. Однак, при виборі відповідника поміж сучасним варіантом та більш архаїчним церковнослов'янським варіантом, можливо, не зовсім припустимо застосовувати філологічне тлумачення поняття "архаїзму" до богословських текстів та термінів. Неодноразово богословами висловлюються думки, що деякі церковнослов'янськими необхідно залишити для вираження суто церковних дійсностей: існує концептуальна відмінність українських термінів та їх церковнослов'янських відповідників *дякувати і благодарити, тіло і плоть, приємна (жертва) і благоприємна, задум і промисел, духовний і мисленний, щоденний (хліб) і насущний*, тощо [2, с.33-49]. Тільки на перший погляд ці пари слів здаються синонімами; при детальному богословському аналізі виявляється, що українські "синоніми" не відтворюють того богословського значення, яке натомість відтворене в церковнослов'янських. Отже, це дозволяє нам констатувати, що церковнослов'янські варіанти можуть свідомо вибиратися богословами, а, отже, і перекладачами, як такі, що глибшою мірою відтворюють богословське значення, а не як елементи архаїзації стилю.

Така постановка питання, в свою чергу дозволяє окреслити ще одну важливу для перекладачів релігійних текстів перекладацьку проблему, яка, звичайно, потребуватиме подальшого більш детального дослідження. На нашу думку, крім вищезазначених причин наявної в українському релігійному стилі тенденції до архаїзації (вплив богослужбової та молитовної мови, мови біблійних перекладів, греко-католицька та православна традиція мовокористування та перекладання), відбувається й процес сакралізації релігійної мови, який і проявляється у використанні тих властивих і наявних в українській мові "сакральних, тобто архаїчних елементів", які можуть допомогти в процесі сакралізації тексту [9, с.225].

Антиномічний процес сакралізації/десакралізації релігійної мови має довгу історію і є предметом постійних богословських дискусій. Нагадаємо, що в різні епохи і за різних богословських течій існували й існують різні підходи до характеру мови, яка має обслуговувати духовну сферу [11, с.96]. Оригінальні мови Біблії – гебраїська та

грецька вважаються сакральними мовами для тексту Святого Письма. До них додалися також латина та церковнослов'янська через їхню важливість для церковних традицій, які вони обслуговували та обслуговують. Геб-райську та грецьку можна вважати абсолютно сакральними для тексту Біблії. Але навіть переклади тією ж грецькою мовою Старого Завіту (Септуагінта), на якій оснований слов'янський переклад Кирила та Мефодія (IX стор.) та латинський переклад св.Ієроніма (IV ст.), який прийнятий як священний Римсько-католицькою Церквою, вже є перекладами оригінального тексту, а, отже, на думку Н.О. Гучинської [9, с.223], вже є профанацією сакрального тексту. Поняття сакральної мови можна вважати відносним, оскільки відносно сакральними стали й всі національні мови, що були згодом допущені до церковного богослужіння. Так, Католицька Церква після II Ватиканського Собору перейшла на використання національних мов у богослужінні. Оскільки реальна практика церковного життя в церкві вимагала і вимагає від церкви постійного пристосування до сучасної культури, то, безумовно, неможливо уникнути переходу церкви на сучасні мови, створення перекладів Біблії сучасними мовами, тощо. Але, якщо новий текст стає абсолютно профанним, церква починає непокоїтися про збереження розмежування мови загальноживаної та мови релігійної. Механізм десакралізації мови призводить до того, що дотикаються та починають частково співпадати релігійна та буденна картини світу [8]. І, хоча християнство має свою лексику для означення основних концептуальних понять, через об'єктивно-історичні причини та загальну секуляризацію суспільства ці поняття постійно десакралізуються. У відповідь починається зворотній рух сакралізації з метою розмежування сакральної мови, яка обслуговує релігійне життя людей, та профанної, повсякденної мови. Релігійний текст є балансуванням між спробою місіонерської "акомодаци" до світської культури та введенням читача в особливий світ [7, с.368]. Відтак використання церковнослов'янських мов в якості богословських термінів варто розглядати не лише як прояв стилістичної архаїзації тексту, а й як намагання богословів виокремити концептуально-поняттєву базу християнства.

Висновки. Отже, досліджуване нами тяжіння до вживання церковнослов'янських мов в релігійному стилі українсь-

кої мови можна вважати, на нашу думку, не тільки тенденцією до стилістичної архаїзації тексту, але й проявом процесу сакралізації релігійної мови. В умовах неусталеності та багатоваріантності української богословської термінології використання церковнослов'янських мов в якості богословських термінів варто розглядати як намагання богословів виділити концептуальне поняття християнства. Через це перед перекладачем постає важливе завдання враховувати не лише стилістичні, але й концептуальні особливості релігійного перекладу.

1. Гавань І. Презентація збірника матеріалів всеукраїнської наукової конференції "Сучасна українська богословська термінологія" // Єдиними устами, Бюлетень ІБТП, Вип.3. – Львів, 1999. – с. 15-18.
2. Галадза П. Порівняльний богословський аналіз перекладів Літургії св. Івана Золотоустого УГКЦ 1968 і 1988 років // Сучасна українська богословська термінологія. – Львів, 1998. – с.33-49.
3. Сучасна українська богословська термінологія: від історичних традицій до нових концепцій. – Львів, 1998.
4. Термінологічно-правовий порадник для богословів та редакторів богословських текстів. – <http://www.ucu.edu.ua/pogadnyk/>.
5. Християнство й українська мова: Матеріали наукової конференції. – Львів, 2000.
6. Чернишова Ю.О. Проблема множинності відповідників при перекладі сучасних італійських релігійних текстів // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип.10. – К., 2004. – с.669-676.
7. Аверинцев С.С. Стилистические проблемы библейского перевода. София-логос. – К., 2001.
8. Богачевская И.В. Сакрализация и десакрализация языка религии или вызов New Age традиционным религиям. – <http://newacropolis.org.ua/ua/study/conference/?thesis=4306/>.
9. Гучинская Н.О. Сакральное и профанное в тексте // Człowiek-dzielo-sacrum. – Uniwersytet Opolski, Opole, 1998. – с. 223-229.
10. Дзенс Н.И., Перевышина И.Р., Кошкарлов В.А. Теория и практика перевода. – СПб., 2007.
11. Нелюбин Л.Л., Хухуни Г.Т. Наука о переводе. – М., 2006.
12. Язык Церкви. Материалы международной богословской конференции (Москва, 22-24 сентября 1998). – М., 2002.
13. Pachlovska OXana, La cultura ucraina tra Bisanzio e Roma: discrasie e incontri, in "Storia religiosa dell'Ucraina", Milano, 2004.
14. Аверинцев Сергей, Рупник Марко Іван. Адам та його ребро. Духовність подружньої любові. – Львів, 1998.
15. Іван Павло II. Память та ідентичність. Бесіди на злам століть. – Львів, 2005.
16. Катехизм Католицької Церкви. Компендіум. – К.: Кайрос (в друці).
17. Св.Альфонс Лігуорі. Молитва – могутній засіб спасіння. – Львів, 2007.
18. Свята Літургія римського обряду // Ісус – мій Господь. Християнський молитовник. – Вінниця, 1998.
19. Averincev S.S., Rupnik Ivan Marko. Spiritualità dell'amore coniugale. – Roma: Lipa, 1996.
20. Catechismo della Chiesa Cattolica. Compendio. Libreria Editrice Vaticana, 2005. – http://www.vatican.va/archives/compendium_ccc/documents/archive_2005_compendium-ccc_it.html.
21. Giovanni Paolo II. Memoria e identità. Conversazioni a cavallo dei millenni. – Rizzoli, 2005.
22. Ordinario della Messa in 8 lingue. – Edizioni Ancora.
23. S. Alfonso M. De' Liguori. Del gran mezzo della preghiera. – <http://www.fioscarmeli.org/modules.php?name=News&file=article&sid=49>.

Надійшла до редколегії 20.05.10

Н. Сопилук, вкл.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФРАНЦУЗЬКИХ АНАЛІТИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ТВОРІВ М. ПРУСТА

У статті розглядаються різні види перекладацьких трансформацій, яких зазнають французькі аналітичні конструкції, що позначають процес у художньому дискурсі.

Ключові слова: адекватність, трансформація, аналітична модель, синтетична модель, процес, компресія.

This article is dedicated to observing different types of translation transformations of French analytical constructions indicating process in literary discourse.

Key words: adequacy, transformation, analytical pattern, synthetic pattern, process, compression.

В статье рассматриваются разные типы переводческих трансформаций которым поддаются французские аналитические конструкции, обозначающие процесс в художественном дискурсе.

Ключевые слова: адекватность, трансформация, аналитическая модель, синтетическая модель, процесс, компрессия.

Трансформація є засобом адаптації вихідного тексту до норм цільової мови, а відтак допомагає досягти адекватності сприйняття його читачем. Проблема адаптації тексту оригіналу до норм мови перекладу набуває особливої значущості при передачі французьких аналітичних конструкцій. Під "аналітичними конструкціями" розуміють такий спосіб вираження граматичних значень, який проявляється за межами слова [4, с. 87]. Відомо, що аналітичні дієслівні конструкції є мовними універсальними, оскільки вони дозволяють виражати то-

нші відтінки, частково – видові значення, початок чи завершення дії [4, с. 196-197]. Однак французька мова виявляє більшу тенденцію до вживання таких конструкцій. Для неї характерне позначення процесу за допомогою аналітичних дієслівних присудків: *il a jeté un regard*, *il est au désespoir*, складних дієслівних присудків: *il veut manger*, іменних присудків: *il est gai*. [там само]. Іноді для позначення процесу у французькій мові вдаються до словосполучень, в яких один з елементів десемантизується: *faire part*, *avoir peur* [4, с. 239]. З.Н. Левит

© Сопилук Н., 2010